

Muut yritykset tulivat pian mukaan (ja maksoivat RCA:n patenttien käytöstä), mutta vain RCA:n kokoisella suur-yrityksellä oli mahdollisuus koko systeemin, **televisiotoiminnan** luomiseen.

Vuonna 1964 väritelevisiovastaanotinten myynti oli Yhdysvalloissa huipussaan. RCA:n oli korkea aika ryhtyä kehittämään seuraavaa tuotetta. Videotallennin oli television veroinen haaste, johon liittyi uuden systeemin luominen. Seuraavien viidentoista vuoden aikana RCA:n tutkimusosastolla kehitettiin peräti kolme menetelmää liikkuvan kuvan tallentamiseksi: holografiaan perustuva kuvanauha, valokuvamenetelmään perustuva kuvalevy ja kapasitanssiperiaatteella toimiva kuvalevy, josta sitten kehittyi vuonna 1981 markkinoille tuotu kuvalevysoitin, Selectavision VideoDisc. Jo varhaisessa vaiheessa yhtiö teki kohtalokkaan päätöksen hylätä magneettinen kuvanauha, ehkä siksi, että se oli 50-luvulla hävinnyt Ampex-yhtiölle kilvan yleisradiokäyttöön tarkoitettun kuvanauhurin kehittämistä.

Teknisenä ratkaisuna RCA:n kuvalevy oli onnistunut. Laite oli halvempi kuin samoihin aikoihin markkinoille tulleet videonauhurit, levyille mahtui kaksi tuntia ohjelmaa ja kuvan laatu oli parempi kuin nauhalla. Kuvalevystä tuli kuitenkin jättiläiskatastrofi. Soittimia myytiin vain muutamia satoja tuhansia, ja huhtikuussa 1984 laite poistettiin markkinoilta. RCA:n tappiot olivat miljardin markan luokkaa. Yhtiö oli tehnyt kolme vakavaa virhettä. VideoDisc tarjosi yleisölle vain valmista ohjelmaa, kun taas yleisö halusi laitteen tv-ohjelmien tallentamiseen. RCA myi levyjään, kun taas yleisö halusi vuokrata ohjelmia. Ja kaiken lisäksi videomarkkinoiden ensimmäiset suurmenestykset olivat seksifilmejä, joita RCA ei yrityskuvansa vuoksi voinut tarjota.

Kuvalevyn historia osoittaa, että yksi yritys ei kilpailutilanteessa sittenkään voi mielein määrin ohjata viestinnän kehitystä. Mutta toisaalta on selvää, että useissa elektroniikka-alan suuryrityksissä tehtiin 60-luvun puolivälissä päätös tuoda markkinoille jonkinlainen videotallennin, kuten sitten tapahtuikin. Tällä kertaa japanilaiset vain onnistuivat paremmin sekä tuotekehittelyssä että koko systeemin rakentamisessa.

Graham keskittyy kirjassaan televi-sioon ja erityisesti kuvalevyyn RCA:n näkökulmasta. Mutta yleisemmin ottaen näyttää ilmeiseltä, että suurin osa niistä viestinnän myrskyistä, joiden aallot ovat huuhtoneet meidänkin maattamme, olisi kohtuullisella tarkkuudella voitu ennustaa ainakin 5-10 vuotta etukäteen. Myös uuden viestintäteknikan yhteiskunnalliset vaikutukset ovat ennakoitavissa. Meiltä vain puuttuvat tämän alan säänennustajat, hädin tuskin saadaan pelastusmiehistö kootuksi kun myrsky on jo lyönyt maihin.

Pekka Gronow

Haarukkapaloja kaapelitelevisiosta

NEGRINE, Ralph M. (ed.). Cable Television and the Future of Broadcasting. London, Croom Helm, 1985. 223 s.

Tuskin kukaan enää asettaa kyseenalaiseksi sitä, että tekniikan kehitys on perusteellisesti muuttamassa joukko- viestintää. Mutta toisaalta harva uskaltaa väittää ymmärtävänsä, mitä todella on tapahtumassa. Ei ole suurten teorioitten aika. Helpoin ratkaisu tässä tilanteessa on kirjoittaa - ja lukea - artikkelikokoelmia. *Cable Television and the Future of Broadcasting* on eurooppalaisesta näkökulmasta kirjoitettu katsaus kaapelitelevisiion kehitykseen. Johdantoa seuraavat maakohtaiset artikkelit, joiden aiheena on USA, Kanada, Belgia, Hollanti, Iso-Britannia, Ranska, Saksan liittotasavalta, Australia ja Japani. Artikkelit antavat hyvän kuvan kaapelitelevisiion tilasta kussakin maassa, mutta otsikon jälkiosa haiskahtaa lähes lukijan huiputtamiselta. Yleisradiotoiminnan tulevaisuutta eivät useimmat kirjoittajat edes yritä pohtia, nykytilanteen kartoittamisessakin on tarpeeksi työtä.

Vernone Sparkesin artikkeli kaapelitelevisiosta Yhdysvalloissa on kirjan paras. Kirjoittaja on ihailtavalla tavalla

onnistunut tiivistämään siihen kaiken olennaisen kaapelitelevision kehityksestä kotimaassaan: historia, tekniikka, talous, ohjelmisto, lainsäädäntö. Vauhti on kuitenkin niin luja, että sellaiselta lukijalta, joka ei aihetta tunne aikaisemmin, korkeimman oikeuden päätökset ja koaksiaalikaapelien ominaisuudet saattavat hurauttaa vauhdissa ohi lähes huomaamatta. Tässä artikkelissa on myös muita enemmän pohdittu kaapelitelevision kehitysvaihtoehtoja tähänastisen kokemuksen pohjalta.

Kanada, Hollanti ja Belgia kuuluvat myös perusteellisesti kaapeloituihin maihin. Yhteistä niille on ollut kansalaisten halu katsoa useampia ohjelmia, lisäkanavien helppo saatavuus sekä suuri väentiheys - Kanadan osalta tietysti vain maan eteläosissa. Kaapeliteleviosta on näissä maissa tullut lähinnä rajakatselun apuväline. Paikallisen ohjelmatuotannon käynnistäminen kaapeliverkoissa on ollut vaikeaa, eikä kirjoittajilla ole siitä paljoa sanottavaa.

Ranska, Länsi-Saksa ja Iso-Britannia ovat toista tyyppiä. Kaapelointi on näissä kolmessa maassa suhteellisen vähäistä, ja näissä luvuissa aiheena onkin enemmän harjoitettu viestintäpolitiikka kuin käytännön kokemukset. Sekä Saksassa että Ranskassa valtiolta on kuitenkin ryhtynyt aktiivisesti ajamaan maan kaapelointia epäilijöitten varoituksista huolimatta. Ehkä on kohtalon ivaa, että toisessa hankkeiden takana on ollut oikeistohallitus, toisessa vasemisto, ja kummassakin maassa oppositio on arvostellut suunnitelmia voimakkaasti.

Australiaa koskevan jakson kirjoittaja Geoffrey Caldwell on saanut epäkiitollisen tehtävän selvittää, miksi australialaisia ei ole kiinnostanut kaapelitelevision sen enempää kuin sellaisen kehittämisenkään. Syyksi hän esittää videonauhureitten nopean yleistymisen. Näin varmasti onkin, mutta samalla jää mainitsematta, ettei Australian maantiede myöskään rohkaise kaapelointia, eikä maan rajoilta ole napattavissa verkkoihin uusia ohjelmakanavia. Tämän luvun olisi hyvin voinut jättää pois ja ottaa tilalle vaikkapa jonkin pohjoismaista - miksei Suomea, jonka kaapelikehitys kelpaa laboratorio-esimerkiksi italialaistyyllisen vapauden vaikutuksista. Kaiken kaikkiaan pohdiskele kaapelitelevision leviämisen tai leviä-

mättömyyden syistä, paikallisen ohjelmatuotannon mahdollisuuksista ja muista yhteisistä kysymyksistä olisi kaivannut kunnan loppuluvun.

Jäljellä on vielä Japani, joka tälläkin alalla osoittautuu omaleimaiseksi. Japanissa on tunnettu vähän kiinnostusta kaapelitelevision käyttämiseen ohjelmatarjonnan lisäämiseen, mihin on ainakin osasyyllisenä se, että japanilaisilla on jo nyt valittavanaan 4-8 tv-kanavaa. Sen sijaan japanilaiset ovat tutkineet laajakaistaverkkojen muita käyttömahdollisuuksia valtavasti kustannuksin rakennetuilla kokeilualueilla. Alueiden asukkaiden on annettu leikkiä tulevaisuuden tietotekniikalla, jotta nähtäisiin, mihin he sitä haluavat käyttää. Euroopassa ainoastaan Ranskalla elektronisine puhelinluetteloneen on näyttöä samantyyppisistä sovellutuksista.

Kaiken kaikkiaan siis hyödyllinen kirja, mutta ei välttämättä ensimmäinen tästä aiheesta hankittava tai luettava. Paras johdatus kaapeliteleviioon on edelleen Baldwinin ja McVoyn *Cable Communication* (1983), jossa on perustiedot niin tekniikasta, ohjelmatoiminnasta kuin juridiikastakin amerikkalaisesta näkökulmasta. Ja pari vuotta sitten ilmestynyt tekijänoikeusjuristien toimitama kokoomateos kaapeliteleviosta osoittautuu yllättäen aivan yhtä hyväksi kansainväliseksi katsaukseksi kuin nyt käsiteltävänä oleva kirja (Cohen Jehoram 1983). Paikallisen ohjelmatuotannon problematiikkaan eivät sen enempää tiedotustutkijat kuin juristikkaan ole viitsineet syventyä, paras tietolähde siitä on toistaiseksi ollut *Community Television Review* -lehti.

Pekka Gronow

Kirjallisuus

- BALDWIN, Thomas F. ja McVOY, D. Stevens. *Cable Communications*. Englewood Cliffs NJ 1983.
COHEN JEHORAM, Herman. *Cable Television. Media and Copyright Law Aspects*. Deventer 1983.